

Les obres del Palau de les Arts Reina Sofia, de València, han avançat entre retards i sobreostos.

RAFA GIL

El Palau de les Arts culminarà la Ciutat de les Arts i les Ciències, la ciutat estreta d'un malson futurista. Amb un pressupost molt per damunt de les possibilitats de la butxaca pública, la durada de les obres faraòniques i els dubtes sobre la utilitat social i la rendibilitat econòmica l'han envoltat d'una polèmica que encara avui, a menys d'una setmana per a la inauguració el proper dia 8, perdura.

Deliris de grandesa

Aquesta és la història d'un palau que començà com a torre de telecomunicacions i acabà com a casc de robot d'animació japonès, però amb un toc valencià: uns pedaços de ceràmica blanca anomenats trenca-

dís. Aquesta és la part visible del Palau de les Arts Reina Sofia; la no visible és a 45 metres sota terra: els pilots de la torre que figurava en el primitiu projecte socialista, que es paralizà en perdre Lerma les eleccions. Les empreses ad-

judicatàries posaren el crit al cel per la decisió del nou govern i Calatrava proposà una solució que va satisfer per igual les aspiracions d'aquestes i les veleïtats de grandiloquència de Zaplana: el palau de l'òpera. Ningú no parà esment als inconvenients, que havien de repercutir a curt termini en el pressupost inicial, 83 milions d'euros. De llavors ençà, la despesa ha crescut paral·lelament al malestar davant d'un palau que pinta massa ambicions per a

una València que pinta més endeutada que altra cosa.

Fent comptes. Nou anys, des que s'encetà sense llicència el 1996, dura l'obra del Palau de les Arts. La inauguració, prevista per al març del 2003, s'ha hagut de postergar en multitud d'ocasions. El Consell, a petició de CACSA, l'empresa pública encarregada de la gestió de l'obra, ha desemborsat quantitats astronòmiques: primer, 107 milions d'euros; després, 105. I les obres continuen. Fa temps que el cost del Palau passà de llarg el del Teatre Reial de Madrid o el del Liceu de Barcelona.

CACSA arrossega grans pèrdues. Ja al 2002, la Sindicatura de Comptes anuncià que la Ciutat de les Arts i les Ciències, valorada en 793 milions d'euros, presentava un sobrecost de més de 200 milions sobre el projecte inicial. Calia atribuir aquest desfasament a les exorbitants quantitats de temps i diners invertides en l'Oceanogràfic i el Palau de les Arts. El Consell, però, no desistia, malgrat les crítiques acarnissades de l'oposició per l'escassa transparència en la fiscalització dels comptes i en l'adjudicació de les obres, sempre a constructors amics.

En marcar l'octubre del 2005 com a data límit per a l'obertura del Palau, el PP destapa una campanya adreçada a convèncer de l'excel·lència de l'obra. Enmig de la voràgine, quan semblava que ja no podia ser pitjor, es presenta l'últim dels projectes de Calatrava: quatre gratacels ubicats al solar de darrere de l'Oceanogràfic. I amb la intenció declarada de donar més esplendor al complex, n'hi hauria una d'oculta: obtenir guanys ràpids i substancials de la venda per sufragar part del deute de CACSA i, de passada, donar de menjar, una vegada més, a les empreses constructores locals, disposades a fer l'acompanyament al Govern en la seua política de projectes emblemàtics.

Així les coses, José Manuel Aguilar, atret pels cants de sirena d'una constructora, cedí el seu càrrec al capdavant de CACSA a l'exgerent de riscos de l'Institut Valencià de Finances, Jorge Vela. Economista i auditor com el seu predecessor, es tractava d'un home de caràcter eminentment tècnic que havia de gestionar la despesa i controlar el deute. De la part cultural, ja se n'encarregarien altres.

La Fundació Palau de les Arts. De la gestió del Palau, no se'n parlà fins a

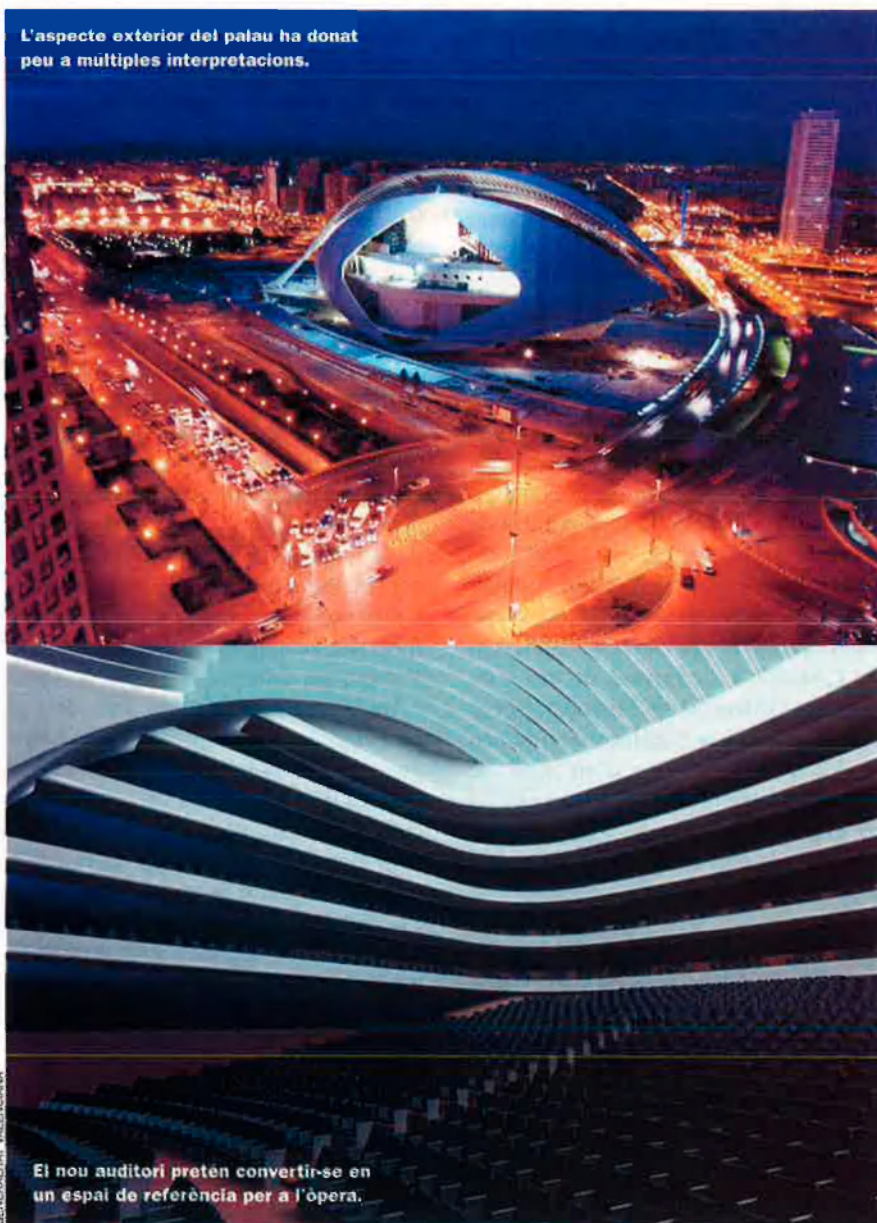
la presentació de la Fundació Palau de les Arts. Tindria caràcter privat, però estaria lligada a CACSA. Ana Noguera, portaveu del Grup Parlamentari Socialista a les Corts, no oculta el seu escepticisme davant d'aquest model. "Es privatitza la gestió, però la subvenció és pública. Aquest sistema mixt els va de perles perquè el capital privat mai no s'atreveiria a aquest tipus de balafament." Al seu parer, la fundació permet eludir el filtre parlamentari i amagar el destí últim dels diners públics. La Fundació Palau de les Arts quedaria integrada per un consell assessor, un de mecenatge i un patronat, renovable cada quatre anys i format per representants de les institucions i patrons tant privats com de lliure designació. El càrrec d'intendent requeria en la gerent fins al moment, Helga Schmidt, estretament unida al president Camps.

Ara bé, realment, a quant ascendeix el pressupost necessari per al Palau? Noguera critica la falta de previsió. "Què passarà després del dia de la inauguració? Ni tan sols ells saben el que costarà el manteniment. Els experts calculen que 70 milions d'euros l'any. Algú ha estudiat si tenim capacitat per sufragar açò? Com se sol dir, s'ha començat la casa pel terrat, sense tenir en compte la finalitat." Setanta milions en manteniment i 42, segons la Conselleria de Cultura, en funcionament ordinari. Aquestes xifres produeixen, en paraules de Noguera, "la sensació de vertigen" general en el món de la cultura. "Clar que València pot tenir un palau per a l'òpera, però realment calia que fóra el més gran del món? El gust per l'espectacularitat del Govern ha desplaçat tota preocupació per la rendibilitat del Palau com a contenidor cultural."

Palau versus Palau. Schmidt desitjava una orquestra per al Palau, però hi havia inconvenients legals, perquè la creació de l'Orquestra Simfònica depèn de l'Institut Valencià de la Música. Se sospesà la possibilitat de compartir l'Orquestra de València amb el Palau de la Música. Però la manca de comunicació enterbolí progressivament les relacions entre les dues institucions i els músics es van convertir en arma llançadora d'un i altre bàndol. La inauguració s'acostava i es prolongava la situació d'*impasse*. Abans de l'estiu, es

L'aspecte exterior del palau ha donat peu a múltiples interpretacions.

El nou auditori pretén convertir-se en un espai de referència per a l'òpera.

confirmava la contractació dels prestigiosos directors Zubin Mehta i Lorin Maazel per a la futura orquestra. Com que era impossible enllestir-la abans del dia 8 d'octubre i el Palau de la Música no cedia la seua orquestra, s'optà per contractar músics per a l'acte i deixar les audicions per a més avant. Tanmateix, la guerra entre els palaus del vell llit del Túria continuà. Justo Romero, antic col·laborador de la directora del Palau de la Música –Mayrén Beneyto, ara al Palau de les Arts–, proposà vint músics perquè actuaren en la inauguració a títol personal. Quan Beneyto se n'assabentà, els prohibí acceptar la proposta, al·legant incompatibilitat professional, perquè es tracta de funcionaris.

A més, els mitjans de comunicació llancen llenya al foc. Mentre aquests afirmen que hi ha mal ambient per l'afèr de la invitació selectiva, els músics diuen que ells no es molesten perquè un company tinga una bona oferta laboral. Quan asseguren que l'opinió estesa era que l'Orquestra de València s'havia d'ocupar dels dos palaus, els músics responen que saluden la creació d'una segona orquestra perquè generaria llocs de treball i igualaria el País Valencià amb altres autonomies, que en tenen més d'una.

Quan tot just faltaven dues setmanes per a la gala de presentació, els diaris anunciaven que un terç dels professors abandonava l'Orquestra de València.

Tanmateix, des de l'orquestra ho desmenteixen. “Només s'ha donat el cas d'un company que marxa; és cert que havia presentat la sol·licitud per al Palau de les Arts, però també tenia motius personals. A més, l'excedència mínima són dos anys i el Palau només fa contractes d'un; ningú no s'arriscaria a deixar un lloc segur per a un contracte que, sí, està millor remunerat però no ofereix cap garantia de futur.”

Dins i fora del Palau. El Palau de les Arts sembla una proa de vaixell invertida de 70 m d'alçada, 163 de llargària i 87 d'amplària. En l'estructura hi ha milers de tones de formigó, granit i acer. La sala principal per a òpera i sarsuela i l'auditori tenen 1.800 seients cadascuna; l'aula magistral i la sala per a música de cambra, 400. El Palau albergarà, a més, la segona seu de l'IVAM i l'escola de cant de Plácido Domingo. En l'escenari principal, diuen, hi cap el Micalet, i disposa d'un teló a còpia de tubs de metall que pesa quasi 180.000 quilos. Un trencadís color d'aigua recobre els murs interiors, encara que, segons afirmen els tècnics, no afavoreix l'acústica. Cada sala presenta una tonalitat diferent en les butaques. Les de la sala principal, a més, incorporen una pantalla i tenen laterals de vidre que s'il·luminen, una alta tecnologia que ha disparat el preu de la unitat fins als 2.500 euros. Tot el complex està controlat mitjançant sistemes informàtics.

Pocs saben què passa a les seues entranyes. Des de CCOO, Francisco Mejías, integrant de la comissió de seguiment de l'obra, diu que “s'estan fent torns les 24 hores per tenir-ho tot acabat el dia 8. De fora no es veu, però dins hi ha una activitat enorme”. Això sí, les obres es desenvolupen amb seguretat màxima: sols hi ha hagut un accident greu i les escasses queixes han estat eficientment solucionades. “El desplegament de mitjans és impressionant. Es nota que tenen diners. La quantitat de personal que ha passat per l'obra en nou anys és impressionant, però ningú, excepte Calatrava –que fa i desfà a plaer– i la seua gent, sap què passa”, apunta Mejías.

Hi ha 60 subcontractes i 1.000 operaris que, nit i dia, diumenges i festes de servir, ultimem detalls no tan petits. Segons comenten els pocs que han pogut entrar-

hi, hi ha molts seients encara embolicats en plàstic, i cables que s'amaguen de qualsevol manera, tot dient "és igual, quan passe la inauguració, ja ho arreglarem". Sense oblidar que els volts encara estan atapeïts de bastides i materials. Els artistes no podran provar l'acústica fins al 4 d'octubre. Quatre dies d'assaigs que semblen insuficients davant els nou mesos habituals en aquests casos.

Aigua mineral en copa de xampany...

O com aconseguir que la cultura es convertesca en un article de luxe. Juan Soto, regidor del Grup Socialista a l'Ajuntament, opina que el fet que la ciutat gaudisca d'un palau d'òpera no és dolent. Ni que siga deficitari. "L'objectiu en un edifici públic d'aquestes característiques no és que siga rendible econòmicament, sinó culturalment. El públic és potencialment escàs; per exemple, quan es programa al Palau de la Música, el primer dia és fàcil omplir l'auditori, però el segon sempre costa molt", explica Soto. Per això, caldria una tasca de promoció que augmentara l'interès per aquests esdeveniments. Si el Palau esdevé una prerrogativa de l'elit, difícilment amortitzarà el seu deute milionari. Per a Soto el problema és que "l'edifici està hiperdimensionat en tots els aspectes: oferta, capacitat... Cal buscar un equilibri. I ací tots els equilibris estan fosos", sentència el regidor socialista.

Açò no resulta tan estrany si s'examina la política cultural del Govern. Joan Carles Garés, president de l'Associació Valenciana d'Empreses Productores de Teatre, Dansa i Circ (Avetid), manifestava: "Amb el Palau de les Arts, com a ciutadà, l'objectiu és enlluernar-me i ho aconseguen. Com a professional, m'enlluernen també perquè no m'acabe de creure el que passa". I el que passa és que només un terç del que costarà la inauguració del Palau, 2,8 milions d'euros, solucionaria bona part dels problemes que pateix el sector artístic valencià. "No estem en contra del Palau -matisa Garés-, però és excessiu. És com una gran esponja que xuclarà molta aigua. Nodrir la programació es menjarà el poc que tenim i el que no tenim. Ens fa por que el Palau es convertesca en un monstre cultural desbocat".

Cristina Simón

Breus

Edicions de 1984 rellançarà el Club Editor

El Club Editor fundat per Joan Sales i Xavier Benguerel, editorial associada des del 1989 amb Columna, ha trencat els seus vincles amb l'editorial del grup Planeta i s'acaba d'agermanar amb Edicions de 1984. La propietària del Club Editor, Maria Bohigas i Sales, néta de Joan Sales, ha arribat a un acord amb Josep Cots, d'Edicions de 1984, per rellançar el fons editorial i publicar títols nous. El primer fruit de la nova associació és la col·lecció "Club Editor Jove", que s'ha estrenat amb *La plaça del Diamant*, de Mercè Rodoreda, i *K. L. Reich*, de Joaquim Amat-Piniella. Per a l'any vinent s'han programat les edicions crítiques de dues novel·les de Mercè Rodoreda, *La plaça del Diamant* i *Mirall trencat*.

EL TEMPS

La nova etapa de la històrica col·lecció del "Club dels novel·listes" engendrarà amb el primer volum del "Club" antic, *El testament*, de Xavier Benguerel. Posteriorment hi apareixerà la reedició d'*Entre dos silencis*, d'Aurora Bertrana; una edició revisada de les *Cròniques d'un mig estiu*, de Maria Antònia Oliver, i *La set*, del rus Andrei Guelasimov.

Quim Monzó corregeix l'estil de les seves novel·les

Com ja va fer amb els contes, Quim Monzó acaba de publicar unes noves versions de les novel·les *Benzina* (1983) i *La magnitud de la tragèdia* (1989), per fer-les més àgils. Els canvis són més notoris en el primer cas, perquè va ser escrita fa més de vint anys, mentre que la segona ho va ser més recentment, quan els criteris lingüístics de l'escriptor estaven més acostats als que defensa ara, criteris perfilats amb la seva experiència d'articulista i comentarista en els mitjans de comunicació.

Eduard Carbonell deixa el MNAC sense director

Narcís Serra, president del patronat del Museu Nacional d'Art de Catalunya (MNAC), ha acceptat la dimissió del director del centre, Eduard Carbonell, sense saber el nom del seu substitut. Carbonell i Serra definiran en els propers dies un document amb el perfil i les necessitats que ha de reunir el nou director. Carbonell creu que el mes de gener del 2006 ja hi haurà un director nou. El procediment per escollir el substitut de Carbonell obre un camí que no s'ha utilitzat gaire a casa nostra en el camp museístic.

València acull una mostra del millor cartellisme

El centre de València acull, des del passat 29 d'octubre, el projecte "La imatge sobre el mur". La iniciativa, que aplega quatre exposicions, és una fita a àmbit municipal, en paraules del comissari Daniel Giralt-Miracle, tant per la quantitat d'obres com per la seua qualitat.

Les obres, que es podran visitar fins al dia de Nadal, són *Ramon Casas i el cartell*, *Toulouse-Lautrec. L'origen*

EL TEMPS

del cartell modern, *Mestres de l'art del cartell* i *Ramon Casas i el mono de l'anís*.